

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РЕКОМЕНДАЦІЇ

АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ ПІВДЕННО-СХІДНОГО МІЖОБЛАСНОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ

31.07.2025

м. Дніпро

№ 54/17-рк/к

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ОПЕРАТОР ГАЗОРОЗПОДІЛЬНОЇ
СИСТЕМИ «ЗАПОРІЖГАЗ»

вул. Заводська, буд. 7,
м. Запоріжжя, 69035

Про припинення дій, які містять
ознаки порушення законодавства
про захист економічної конкуренції

Адміністративна колегія Південно-східного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України, розглянувши матеріали дослідження ринку надання послуг з розподілу природного газу, на території ліцензованої діяльності Акціонерного товариства «Оператор газорозподільної системи «Запоріжгаз», проведеного Відділом досліджень і розслідувань в Запорізькій області Південно-східного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України,

ВСТАНОВИЛА:

1. ПРЕДМЕТ РЕКОМЕНДАЦІЙ

- (1) Південно-східним міжобласним територіальним відділенням Антимонопольного комітету України (далі – Відділення) проведено дослідження ринку послуг з розподілу природного газу, учасником якого є акціонерне товариство «Оператор газорозподільної системи «Запоріжгаз» (ідентифікаційний код юридичної особи (*інформація, доступ до якої обмежено*)) (далі – АТ «Запоріжгаз», Оператор ГРМ, Товариство), щодо дотримання Товариством на території ліцензованої діяльності, в межах Запорізької області, вимог законодавства про захист економічної конкуренції під час надання споживачам – замовникам послуг з видачі технічних умов приєднання до газорозподільної системи Оператора ГРМ та технічних умов на реконструкцію (технічне переоснащення існуючих об'єктів систем газопостачання).

2. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДІЇ

- (2) Відділенням проведено аналіз, наданих на вимоги Відділення від 19.02.2025 № 54-02/702е та від 07.04.2025 № 54-02/1427е, копій технічних умов, виданих АТ «Запоріжгаз».
- (3) У результаті такого аналізу встановлено, що технічні умови приєднання до газорозподільної системи (об'єкти нового будівництва) та технічні умови на реконструкцію (технічне переоснащення існуючих об'єктів систем газопостачання)

замовників), видані АТ «Запоріжгаз», містять вимоги щодо повторного погодження проектною документації, що не відповідає положенням чинного законодавства.

- (4) Такі дії АТ «Запоріжгаз» містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 2 статті 50 та частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку послуг з розподілу природного газу, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

3. СУБ'ЄКТ ГОСПОДАРЮВАННЯ, ДІЯЛЬНІСТЬ ЯКОГО ДОСЛІДЖЕНО

- (5) Суб'єктом господарювання, в діях якого виявлено ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, є АТ «Запоріжгаз».
- (6) Відповідно до відомостей з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань (далі – ЄДР) АТ «Запоріжгаз» є юридичною особою (ідентифікаційний код юридичної особи – *інформація, доступ до якої обмежено*); місцезнаходження юридичної особи (*інформація, доступ до якої обмежено*)).
- (7) За інформацією з ЄДР основним видом діяльності АТ «Запоріжгаз» є (*інформація, доступ до якої обмежено*) (код КВЕД (*інформація, доступ до якої обмежено*)).
- (8) АТ «Запоріжгаз» провадить господарську діяльність з розподілу природного газу на підставі ліцензії відповідно до постанови Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (далі – НКРЕКП) від 19.06.2017 № 810.
- (9) Як юридична особа, що здійснює господарську діяльність, АТ «Запоріжгаз», є суб'єктом господарювання у визначенні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

4. ВИЗНАЧЕННЯ СТАНОВИЩА ТОВАРИСТВА НА РИНКУ

- (10) Визначення становища АТ «Запоріжгаз» на досліджуваному ринку здійснено відповідно до Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Комітету від 5 березня 2002 року № 49-р, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 1 квітня 2002 року за № 317/6605 (далі – Методика), з урахуванням положень пункту 2.2 Методики та статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції».
- (11) Згідно з пунктом 2.2 Методики, етапи визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання, їх кількість та послідовність проведення можуть змінюватись залежно від фактичних обставин, зокрема особливостей товару, структури ринку, обсягів наявної інформації щодо ринку тощо.

4.1. Об'єкти аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища

- (12) Згідно із пунктом 3.1. Методики, об'єктами аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є:
- суб'єкт господарювання; група суб'єктів господарювання;
 - конкретний товар (продукція, роботи, послуги), який випускається, постачається, продається, придбавається (використовується, споживається) цим (цими) суб'єктом (суб'єктами) господарювання.

4.1.1. Суб'єкт господарювання

- (13) Суб'єктом господарювання, який є об'єктом аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища, є АТ «Запоріжгаз», яке надавало послуги з розподілу природного газу.

4.1.2. Конкретний товар (продукція, роботи, послуги), який випускається, постачається, продається, придбавається (використовується, споживається) цим (цими) суб'єктом (суб'єктами) господарювання.

(14) Об'єктом аналізу є послуги з розподілу природного газу (далі - Послуги).

4.2. Визначення переліку товарів та основних продавців, покупців цих товарів, щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище

(15) Відповідно до пункту 4.1. Методики, Перелік товарів, щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання, складається з товарів (товарних груп), які обертаються в Україні чи на відповідній частині її території і які мають для продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи).

(16) Визначення ознак одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи) здійснюється, виходячи з подібності, зокрема: споживчих характеристик, умов споживання, умов реалізації та цін (пункту 4.2. Методики).

(17) Відповідно до пункту 6 частини першої статті 1 Закону України «Про ринок природного газу» газорозподільна система - технологічний комплекс, що складається з організаційно і технологічно пов'язаних між собою об'єктів, призначених для розподілу природного газу від газорозподільних станцій безпосередньо споживачам.

(18) Згідно з пунктом 35 частини першої статті 1 Закону України «Про ринок природного газу» розподіл природного газу - господарська діяльність, що підлягає ліцензуванню і пов'язана з переміщенням природного газу газорозподільною системою з метою його фізичної доставки споживачам, але що не включає постачання природного газу.

(19) У розумінні пункту 17 частини першої статті 1 Закону України «Про ринок природного газу» АТ «Запоріжгаз» є оператором газорозподільної системи.

(20) Послуги з розподілу природного газу є послугами, які не мають заміників. Внаслідок технологічних особливостей розподілу природного газу конкуренція на зазначеному ринку відсутня.

(21) Послуги в розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» є товаром.

(22) Таким чином, з урахуванням викладеного, Послуги є товаром, щодо якого визначається монопольне (домінуюче) становище АТ «Запоріжгаз».

(23) Споживачами Послуг є фізичні особи, фізичні особи-підприємці та юридичні особи.

4.3. Визначення товарних меж ринку

(24) Відповідно до пунктів 5.1 – 5.3. Методики товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.

(25) Формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп) здійснюється із переліку товарів, які мають для продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи), за показниками взаємозамінності, якими, зокрема, є:

- подібність призначення, споживчих властивостей, умов використання, тощо;

- подібність фізичних, технічних, експлуатаційних властивостей і характеристик, якісних показників, тощо;

- наявність спільної групи споживачів товару (товарної групи);

- відсутність суттєвої різниці в цінах;

- взаємозамінність товарів (товарної групи) з точки зору їх виробництва, тобто здатності виробників запропонувати нові товари на заміну існуючих.

- (26) Згідно з абзацом другим частини першої статті 1 Закону України «Про природні монополії» товари (послуги), що виробляються суб'єктами природних монополій, не можуть бути замінені у споживанні іншими товарами (послугами).
- (27) Таким чином, Послуги не мають замінників.
- (28) Отже, за таких обставин товарними межами ринку є Послуги.

4.4. Визначення територіальних (географічних) меж ринку

- (29) Відповідно до абзацу першого пункту 6.1 Методики територіальні (географічні) межі ринку певного товару (товарної групи) визначаються шляхом установлення мінімальної території, за межами якої з точки зору споживача придбання товарів (товарної групи), що належать до групи взаємозамінних товарів товарної групи), є неможливим або недоцільним.
- (30) У пункті 1.3 Методики визначено, що територіальні (географічні) межі ринку – територія зі сферою взаємовідносин купівлі-продажу товару (групи товарів), в межах якої за звичайних умов споживач може легко задовольнити свій попит на певний товар і яка може бути, як правило, територією держави, області, району, міста тощо або їхніми частинами.
- (31) Відповідно до частини першої статті 7 Закону України «Про природні монополії» діяльність суб'єктів природних монополій у сферах, визначених у статті 5 цього Закону, а також діяльність суб'єктів господарювання на суміжних ринках підлягає ліцензуванню відповідно до закону.
- (32) АТ «Запоріжгаз» здійснює діяльність з розподілу природного газу на підставі постанови НКРЕКП «Про видачу ліцензії на розподіл природного газу АТ «Запоріжгаз» від 19.06.2017 № 810 (зі змінами, внесеними постановою НКРЕКП від 18.06.2019 № 1090) (далі – Постанова).
- (33) Пунктом першим Постанови перебачено, що АТ «Запоріжгаз» видана ліцензія на право провадження господарської діяльності з розподілу природного газу в межах території (*інформація, доступ до якої обмежено*), де знаходиться газорозподільна система, що перебуває у власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації АТ «Запоріжгаз».
- (34) Таким чином, територіальні (географічні) межі ринку Послуг визначені межами території (*інформація, доступ до якої обмежено*), де знаходиться газорозподільна система, що перебуває у власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації АТ «Запоріжгаз».

4.5. Часові межі ринку

- (35) Відповідно до пункту 7.1 Методики часові межі ринку визначаються як проміжок часу (як правило, рік), протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями (постачальниками, виробниками) і споживачами утворює ринок товару зі сталою структурою.
- (36) АТ «Запоріжгаз» здійснює діяльність з розподілу природного газу на підставі постанови НКРЕКП «Про видачу ліцензії на розподіл природного газу АТ «Запоріжгаз» від 19.06.2017 № 810 (зі змінами, внесеними постановою НКРЕКП від 18.06.2019 № 1090) (далі – Постанова).
- (37) Отже, АТ «Запоріжгаз», послуги з розподілу природного газу в вищенаведених територіальних межах надаватись з січня 2023 року і станом на 31 липня 2025 року, структура ринку Послуг у зазначений період часу не змінювалась.
- (38) При цьому, протягом січня 2023 – 31 липня 2025 року АТ «Запоріжгаз» було єдиним суб'єктом господарювання, яке надавало Послуги у визначених територіальних межах.
- (39) Отже, часовими межами ринку Послуг визначено період: з січня 2023 по 31 липня 2025 року.

4.6. Визначення бар'єрів для вступу на ринок

- (40) Відповідно до пункту 9.2. Методики бар'єрами для вступу потенційних конкурентів на відповідний ринок є: обмеження за попитом, пов'язані з високою насиченістю ринку товарами (товарними групами) та низькою платоспроможністю покупців; адміністративні обмеження; економічні та організаційні обмеження; екологічні обмеження; нерозвиненість ринкової інфраструктури; інші обмеження, що спричиняють суттєві витрати, необхідні для вступу на певний ринок товару (товарної групи).
- (41) Ринок Послуг характеризується наявністю адміністративних і технічних бар'єрів з огляду на наступне.
- (42) Відповідно до статті 1 Закону України «Про природні монополії» природна монополія – стан товарного ринку, при якому задоволення попиту на цьому ринку є більш ефективним за умови відсутності конкуренції внаслідок технологічних особливостей виробництва (у зв'язку з істотним зменшенням витрат виробництва на одиницю товару в міру збільшення обсягів виробництва), а товари (послуги), що виробляються суб'єктами природних монополій, не можуть бути замінені у споживанні іншими товарами (послугами), у зв'язку з чим попит на цьому товарному ринку менше залежить від зміни цін на ці товари (послуги), ніж попит на інші товари (послуги).
- (43) Згідно з частиною першою статті 5 Закону України «Про природні монополії» відповідно до цього Закону регулюється діяльність суб'єктів природних монополій, зокрема, у сфері розподілу природного і нафтового газу трубопроводами.
- (44) Частиною першою статті 7 Закону України «Про природні монополії» визначено, що діяльність суб'єктів природних монополій у сферах, визначених у статті 5 цього Закону, а також діяльність суб'єктів господарювання на суміжних ринках підлягає ліцензуванню відповідно до закону.
- (45) Отже, ринок Послуг перебуває у стані природної монополії, а АТ «Запоріжгаз» є суб'єктом природних монополій. При цьому, ведення господарської діяльності з надання Послуг потребує отримання ліцензії.
- (46) Окрім цього, основним бар'єром вступу на ринок Послуг є обмеження, пов'язане з необхідністю мати в наявності технічні засоби, включаючи мережі, споруди, устаткування (пристрої) для розподілу природного газу, що пов'язані єдиним технологічним процесом.
- (47) Таким чином, АТ «Запоріжгаз» в межах території, де знаходиться газорозподільна система, що перебуває у власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації АТ «Запоріжгаз», протягом січня 2023 року - 31 липня 2025 року не мало конкурентів на ринку Послуг, адже ринок розподілу природного газу знаходиться у стані природної монополії.
- (48) Відповідно до інформації, розміщеної на офіційному сайті Антимонопольного комітету України <https://amcu.gov.ua/napryami/konkurenciya/arhiv-zvedenogo-pereliku-prirodnih-monopolij/zvedenyi-perelik-ptyrodnykh-monopolii-2025>, АТ «Запоріжгаз» входить до переліку суб'єктів природних монополій на території (*інформація, доступ до якої обмежено*).

4.7. Установлення монопольного (домінуючого) становища

- (49) Абзацом другим частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» визначено, що суб'єкт господарювання займає монопольне (домінуюче) становище на ринку товару, якщо на цьому ринку у нього немає жодного конкурента.
- (50) Враховуючи наведене, відповідно до абзацу другого частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції», ринкове становище АТ «Запоріжгаз» у період січня 2023 року – 31 липня 2025 року має ознаки монопольного (домінуючого) становища на ринку послуг з розподілу природного газу в межах території (*інформація, доступ до якої обмежено*)), де знаходиться газорозподільна система, що перебуває у власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації АТ «Запоріжгаз», як таке, що не має жодного конкурента.

5. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ

- (51) Правові засади функціонування ринку розподілу природного газу України визначені Законом України «Про ринок природного газу».
- (52) Статтею 40 Закону України «Про ринок природного газу» встановлено, що розподіл природного газу здійснюється на підставі та умовах договору розподілу природного газу в порядку, передбаченому кодексом газорозподільних систем та іншими нормативно-правовими актами.
- (53) Стаття 41 Закону України «Про ринок природного газу» визначає, що Регулятор затверджує кодекс газорозподільних систем за результатами консультацій із суб'єктами ринку природного газу.
- (54) Кодекс газорозподільних систем, затверджених постановою НКРЕКП від 30.09.2015 № 2494, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 06.11.2015 за № 1379/27824 (далі - Кодекс газорозподільних систем).
- (55) Дія Кодексу газорозподільних систем поширюється на Операторів ГРМ, замовників доступу та приєднання до газорозподільної системи, споживачів (у тому числі побутових споживачів), об'єкти яких підключені до газорозподільних систем, та на їх постачальників.
- (56) Кодекс газорозподільних систем визначає взаємовідносини Оператора ГРМ із суб'єктами ринку природного газу, а також визначає правові, технічні, організаційні та економічні засади функціонування газорозподільних систем, зокрема умови забезпечення доступу замовників до газорозподільної системи для приєднання до неї їх об'єктів будівництва або існуючих об'єктів (умови технічного доступу).
- (57) Відповідно до пункту 4 глави 1 розділу I Кодексу газорозподільних систем приєднання до газорозподільної мережі (далі – ГРМ) – сукупність організаційних і технічних заходів, у тому числі робіт, спрямованих на створення технічної можливості для надання послуги розподілу природного газу, які здійснюються у зв'язку з підключенням об'єкта будівництва чи існуючого об'єкта замовника до газорозподільної системи.
- (58) Власники об'єктів будівництва або існуючих об'єктів (земельних ділянок), які фізично не підключені до ГРМ, мають право на приєднання (технічний доступ) цих об'єктів до ГРМ, що на законних підставах перебуває у власності або користуванні (у тому числі експлуатації) Оператора ГРМ, у порядку, визначеному розділом V Кодексу газорозподільних систем.
- (59) На підставі абзацу четвертого пункту 1 глави 1 розділу V Кодексу газорозподільних систем за зверненням власника об'єкта чи земельної ділянки (замовника) про приєднання його об'єкта до ГРМ Оператор ГРМ зобов'язаний забезпечити приєднання об'єкта (земельної ділянки) до ГРМ, що на законних підставах перебуває в його власності або користуванні (у тому числі в експлуатації), за умови дотримання власником (замовником) вимог цього Кодексу та чинного законодавства.
- (60) Відповідно до пункту 4 глави 1 розділу V Кодексу газорозподільних систем приєднання об'єктів (земельних ділянок), крім об'єктів (установок) газодобувних підприємств та виробників біометану або інших видів газу з альтернативних джерел, замовника до ГРМ здійснюється на підставі договору на приєднання, що укладається за формами, наведеними у додатках 15, 16 до цього Кодексу. При цьому невід'ємною частиною договору на приєднання є технічні умови приєднання (додаток 17), які визначають вихідні дані для проектування газових мереж зовнішнього газопостачання від місця забезпечення потужності до точки приєднання, які будуються Оператором ГРМ, та вихідні дані для проектування та будівництва газових мереж внутрішнього газопостачання об'єкта замовника від точки приєднання до газовикористовуючого обладнання і пристроїв замовника. Будівництво та прийняття в експлуатацію газових мереж внутрішнього газопостачання забезпечується замовником.
- (61) Частиною дванадцятою статті 19¹ Закону України «Про ринок природного газу» визначено, що проектування та будівництво об'єктів газотранспортної системи або

газорозподільної системи здійснюються відповідно до законодавства у сфері містобудівної діяльності, а також технічних умов приєднання (які визначають вихідні дані для проектування газових мереж зовнішнього та внутрішнього газопостачання), передбачених кодексом газотранспортної системи або кодексом газорозподільних систем.

- (62) До законодавства у сфері містобудівної діяльності віднесено, зокрема, Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності».
- (63) Відповідно до частини першої статті 30 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» **технічні умови** – це комплекс умов та вимог до інженерного забезпечення об'єкта будівництва, які мають відповідати його розрахунковим параметрам, серед іншого, щодо газопостачання.
- (64) Частиною третьою статті 30 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» визначено, що **технічні умови** повинні відповідати законодавству, містити достовірну інформацію та обґрунтовані вимоги до об'єктів будівництва, а також відповідати намірам заявника щодо забудови земельної ділянки.
- (65) **Технічні умови приєднання** до газорозподільної системи, за формою додатку 17 до Кодексу газорозподільних систем складаються з п'яти розділів, а саме:
- I. Характеристика об'єкта (земельної ділянки) Замовника;
 - II. Розрахункові параметри приєднання;
 - III. Вихідні дані для проектування газових мереж зовнішнього газопостачання;
 - IV. Вихідні дані для проектування газових мереж внутрішнього газопостачання;
 - V. Вимоги до комерційного вузла обліку природного газу та Примітки.
- (66) Згідно з частиною сьомою статті 30 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», **технічні умови** є чинними до завершення будівництва об'єкта незалежно від зміни замовника або підприємства, установи чи організації, які надали такі технічні умови, крім випадків, передбачених цим Законом.
- (67) У відповідності з абзацом першим частини першої статті 31 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» **проектна документація на будівництво об'єктів** розробляється у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері містобудування, з урахуванням вимог містобудівної документації та вихідних даних і дотриманням вимог законодавства, будівельних норм і правил та затверджується замовником.
- (68) Частиною шостою статті 31 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» визначено, що **проектна документація на будівництво об'єктів та зміни до неї не потребують погодження** державних органів, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, підприємств, установ та організацій, отримання будь-яких інших погоджень, узгоджень, висновків (у тому числі рішень архітектурно-містобудівної ради) тощо, не передбачених цим Законом. Відмова в отриманні визначених цим Законом адміністративних послуг з підстав відсутності таких погоджень, узгоджень, висновків (у тому числі рішень архітектурно-містобудівної ради) тощо не допускається.
- (69) Згідно з пунктом 4 глави 2 розділу V Кодексу газорозподільних систем, якщо розроблення проекту зовнішнього газопостачання забезпечував замовник, зазначений проект та його кошторисна частина мають бути погоджені Оператором ГРМ, при цьому один екземпляр проекту після його погодження передається (залишається) Оператору ГРМ. Погодження проекту зовнішнього газопостачання здійснюється Оператором ГРМ у строк, що не перевищує 15 календарних днів, якщо інше не передбачено законодавством. У цей самий строк надається (у разі наявності) вичерпний перелік зауважень з посиланням на конкретне положення Закону України «Про ринок природного газу», законодавства у сфері містобудівної діяльності або цього Кодексу, якому не відповідає розроблений проект.
- (70) Відповідно до абзацу десятого пункту 4 глави 2 розділу V Кодексу газорозподільних систем, після погодження в установленому законодавством порядку проекту зовнішнього газопостачання та його кошторисної частини Оператор ГРМ протягом

десяти робочих днів направляє замовнику додаткову угоду до договору на приєднання, у якій визначає строк забезпечення послуги Оператора ГРМ з приєднання об'єкта замовника до ГРМ (будівництва газових мереж зовнішнього газопостачання від місця забезпечення потужності до точки приєднання) та вартість цієї послуги (плати за приєднання), розраховану відповідно до методології встановлення плати за приєднання до газотранспортних і газорозподільних систем, затвердженої Регулятором. При цьому строк забезпечення приєднання визначається в договорі на приєднання з урахуванням строку, необхідного для виконання будівельно-монтажних та пусконаладжувальних робіт, та строків, необхідних для закупівлі відповідних товарів, робіт і послуг, а також погоджень, передбачених проектом зовнішнього газопостачання. Вартість розробки проекту зовнішнього газопостачання не включається до плати за приєднання (вартості послуги Оператора ГРМ з приєднання об'єкта замовника), якщо розробку проекту забезпечував замовник.

- (71) Згідно з пунктом 8 глави 2 розділу V Кодексу газорозподільних систем, якщо технічними умовами приєднання точка вимірювання (місце встановлення комерційного вузла обліку) буде визначена в газових мережах внутрішнього газопостачання, проект внутрішнього газопостачання має передбачати заходи з організації вузла обліку та кошторисну частину щодо реалізації цих заходів, а сам проект внутрішнього газопостачання в частині організації вузла обліку має бути погоджений з Оператором ГРМ. При цьому, якщо улаштування вузла обліку газу забезпечується Оператором ГРМ за рахунок плати за приєднання, то проект внутрішнього газопостачання додатково має бути погоджений з Оператором ГРМ у частині кошторису затрат на організацію вузла обліку. Погодження здійснюється Оператором ГРМ у строк, що не перевищує 15 календарних днів, або в цей самий строк надається (за наявності) вичерпний перелік зауважень, який повинен містити посилання на конкретне положення Закону України «Про ринок природного газу», законодавства у сфері містобудівної діяльності або цього Кодексу, якому не відповідає розроблений проект.
- (72) Абзацом п'ятим пунктом 8 глави 2 розділу X Кодексу газорозподільних систем передбачено, що якщо протягом року після погодження Оператором ГРМ проекту **комерційний ВОГ не було введено в експлуатацію, проект на комерційний ВОГ підлягає перепогодженню з урахуванням діючих на дату перепогодження вимог нормативних документів.**
- (73) У абзаці шостому пункту 8 глави 2 розділу X Кодексу газорозподільних систем передбачено внесення змін до проектної документації (коригування), яке за необхідності здійснюється до введення об'єкта будівництва в експлуатацію, коли спорудження об'єкта за цією документацією не завершено. Кожна зміна в проекті повинна бути погоджена з Оператором ГРМ.

6. ОБСТАВИНИ, ВСТАНОВЛЕНІ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕННЯ

- (74) Відділенням здійснене аналітичне дослідження інформації, наданої АТ «Запоріжгаз» листами від 26.03.2025 № 69050-Лв-3284-0325 (вх. від 26.03.2025 № 54-01/1033), від 24.04.2025 № 69011-Лв-4762-0425 (вх. Відділення від 24.04.2025 № 54-01/1311) та від 25.04.2025 № 69050-Сл-4785-0425 (вх. від 25.04.2025 № 54-01/1321) і долучених до листів додатків, зокрема реєстру виданих АТ «Запоріжгаз» у період з 01.01.2023 по 31.03.2025 технічних умов приєднання до системи газопостачання (об'єктів нового будівництва) та технічних умов на реконструкцію (технічне переоснащення існуючих об'єктів замовників), а також їх копій.
- (75) У результаті аналізу наданих копій вищевказаних документів встановлено, що **технічні умови приєднання об'єктів нового будівництва систем газопостачання, а також технічні умови на реконструкцію (технічне переоснащення існуючих об'єктів замовників), видані АТ «Запоріжгаз», містять додаткові вимоги та рекомендації, що не відповідають положенням чинного законодавства.**

6.1. Технічні умови приєднання (об'єкти нового будівництва)

- (76) У Додаткових вимогах та рекомендаціях до технічних умов розділу V «Вимоги до комерційного вузла обліку природного газу» зазначені, серед інших, наступні вимоги: *«Якщо протягом року, після погодження Оператором ГРМ проектної документації, не було введено в експлуатацію систему газопостачання об'єкта, проект підлягає повторному погодженню з урахуванням діючих, на поточну дату, вимог нормативних документів»* (мова документу).
- (77) Вищевказані вимоги, зокрема містять технічні умови приєднання (об'єкти нового будівництва), видані АТ «Запоріжгаз»:
- у 2023 році: – 46 замовникам;
 - у 2024 році – 64 замовникам;
 - у січні – березні 2025 року – 5 замовникам.
- (78) Крім того, окремі технічні умови приєднання (об'єкти нового будівництва), видані АТ «Запоріжгаз», доповнені розділом VI «Термін дії та порядок внесення змін», який містить вимоги наступного змісту:
- «Технічні умови дійсні до завершення будівництва, але підлягають обов'язковому повторному перегляду через 12 місяців з дати видачі, на відповідність діючих нормативних документів, якщо замовником не було надано погодження Оператору ГРМ проектної документації.*
- Якщо протягом року, після погодження Оператором ГРМ проектної документації, не було введено в експлуатацію систему газопостачання об'єкта, проект підлягає повторному погодженню з урахуванням діючих, на поточну дату, вимог нормативних документів»* (мова документу).
- (79) Вищевказані вимоги, зокрема містять технічні умови приєднання (об'єкти нового будівництва), видані АТ «Запоріжгаз»:
- 2023 році - 1 замовнику;
 - у 2024 році - 31 замовнику;

Перелік замовників із зазначенням реквізитів технічних умов приєднання до газорозподільної мережі наведено в Додатку до цих рекомендацій.

- (80) Відповідно до частини дванадцятої статті 19-1 Закону України «Про ринок природного газу» проектування та будівництво газорозподільної системи повинно здійснюватися у відповідності з законодавством у сфері містобудівної діяльності, технічними умовами приєднання (які визначають вихідні дані для проектування газових мереж зовнішнього та внутрішнього газопостачання), що передбачені, зокрема Кодексом газорозподільних систем.
- (81) Як визначено частиною шостою статті 31 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», *проектна документація на будівництво об'єктів та зміни до неї не потребують будь-яких, узгоджень, висновків тощо, не передбачених цим Законом.*
- (82) Відповідно до положень абзацу п'ятого пункту 8 глави 2 розділу X Кодексу газорозподільних систем), перепогодженню, з урахуванням діючих на дату перепогодження вимог нормативних документів, підлягає тільки проект на комерційний ВОГ і тільки у випадку, якщо протягом року після погодження такого проекту Оператором ГРМ комерційний ВОГ не було введено в експлуатацію.
- (83) Інших випадків перепогодження (повторного погодження) проектної документації стосовно будівництва газових мереж, розробленої замовниками на підставі наданих оператором ГРМ технічних умов приєднання до газорозподільної системи, Кодексом газорозподільних систем не передбачено.
- (84) Чинне законодавство не зобов'язує замовників здійснювати перепогодження (повторне погодження) проектів будівництва газових мереж, що були погоджені з Оператором ГРМ у встановленому порядку, у тому числі у випадках, якщо протягом року після такого погодження, систему газопостачання об'єкту не введено в експлуатацію.

- (85) З огляду на наведене, вимоги щодо перепогодження (повторного погодження) замовниками проєктів будівництва газових мереж, у тому числі у випадках, якщо протягом року після первинного погодження, систему газопостачання об'єкту не введено в експлуатацію, не можуть встановлюватись операторами ГРМ у технічних умовах приєднання до газорозподільної системи, оскільки такі вимоги не ґрунтуються на приписах чинного законодавства.
- (86) Таким чином, при наданні Послуг, АТ «Запоріжгаз» при зверненні замовників, мало б керуватись відповідними положеннями чинного законодавства та Кодексу газорозподільних систем і забезпечувати приєднання систем газопостачання об'єктів замовників до ГРМ на законних підставах, не встановлюючи додаткових вимог.

6.2. Технічні умови на реконструкцію (технічне переоснащення існуючих об'єктів систем газопостачання замовників)

- (87) Додаткові вимоги та рекомендації до технічних умов розділу V «Вимоги до комерційного вузла обліку природного газу» **технічних умов на реконструкцію** (технічне переоснащення існуючих об'єктів систем газопостачання замовників), також доповнені додатковими вимогами, а саме: *«Якщо протягом року, після погодження Оператором ГРМ проєктної документації, не було введено в експлуатацію систему газопостачання об'єкту, проєкт підлягає повторному погодженню з урахуванням діючих на поточну дату, вимог нормативних документів»* (мова документу).
- (88) Такі вимоги містять, зокрема технічні умови на реконструкцію (технічне переоснащення існуючих об'єктів систем газопостачання замовників), видані АТ «Запоріжгаз»:
- у 2024 році - 20 замовникам;
 - у січні – березні 2025 року - 3 замовникам.
- (89) Крім того, окремі технічні умови на реконструкцію (технічне переоснащення існуючих об'єктів систем газопостачання замовників), видані АТ «Запоріжгаз», доповнені розділом VI «Термін дії та порядок внесення змін», який містить вимоги вимоги наступного змісту:
- «Технічні умови дійсні до завершення будівництва, але підлягають обов'язковому повторному перегляду через 12 місяців з дати видачі, на відповідність діючих нормативних документів, якщо замовником не було надано погодження Оператору ГРМ проєктної документації.*
- Якщо протягом року, після погодження Оператором ГРМ проєктної документації, не було введено в експлуатацію систему газопостачання об'єкта, проєкт підлягає повторному погодженню з урахуванням діючих, на поточну дату, вимог нормативних документів»* (мова документу).
- (90) Вищевказані вимоги зокрема містять технічні умови, видані АТ «Запоріжгаз» у 2024 році 2 замовникам.

Перелік замовників із зазначенням реквізитів технічних умов на реконструкцію (технічне переоснащення існуючих об'єктів систем газопостачання замовників) наведено в Додатку до цих рекомендацій.

- (91) За результатами аналізу положень наведеного вище законодавства, також з'ясовано, що його вимоги, не встановлюють зобов'язань замовникам здійснювати перепогодження (повторне погодження) проєктів реконструкції газових мереж, які були погоджені з Оператором ГРМ у встановленому порядку, у тому числі у випадках, якщо протягом року після такого погодження, систему газопостачання об'єкту не введено в експлуатацію.
- (92) Отже, вимоги щодо перепогодження (повторного погодження) замовниками проєктів реконструкції газових мереж, у тому числі у випадках, якщо протягом року після первинного погодження, систему газопостачання об'єкту не введено в експлуатацію,

також не можуть встановлюватись операторами ГРМ у технічних умовах на реконструкцію (технічне переоснащення існуючих об'єктів систем газопостачання замовників), оскільки такі вимоги не ґрунтуються на приписах чинного законодавства.

7. ВПЛИВ ДІЙ АТ «ЗАПОРІЖГАЗ» НА СПОЖИВАЧІВ

- (93) Замовник, який, після погодження Товариством проектної документації на будівництво (реконструкцію) газових мереж протягом певного часу (зокрема року) не ввів систему газопостачання об'єкту в експлуатацію, але, при цьому, повністю (або частково) виконав роботи з будівництва (реконструкції) газових мереж відповідно до погодженого Товариством проекту, після повторного погодження цього проекту буде змушений нести додаткові витрати пов'язані із: необхідністю внесення змін до проектної документації на будівництво (реконструкцію) газових мереж, виконання додаткових будівельних (монтажних) робіт, зумовлених такими змінами, коригування іншого інженерного забезпечення об'єкта тощо.
- (94) Зазначене, також призводитиме до збільшення строків закінчення будівельних (монтажних) робіт та введення системи газопостачання об'єкту в експлуатацію.
- (95) Отже, встановлення АТ «Запоріжгаз» у технічних умовах приєднання системи газопостачання об'єкту та/або на реконструкцію системи газопостачання об'єкту не передбачених чинним законодавством вимог щодо повторного погодження замовниками проектів будівництва (реконструкції) газових мереж, зокрема, у випадках, якщо протягом року після первинного погодження проекту, систему газопостачання об'єкту не введено в експлуатацію, може призвести до ущемлення інтересів споживачів.
- (96) Така поведінка притаманна саме монополю утворенню, оскільки у взаємовідносинах із суб'єктом господарювання, що має монополю владу, замовники його послуг знаходяться з ним у нерівних умовах, змушені погоджуватись на всі вимоги та умови для можливості отримання послуг та фактично позбавлені захисту своїх прав та законних інтересів.
- (97) Через відсутність альтернативних джерел надання послуг приєднання, що задовольняли б попит за нормальними умовами торгівлі, домінуюча компанія (АТ «Запоріжгаз») стає для покупців торговельним партнером, стосунків з яким не можливо уникнути.
- (98) За таких умов споживачі потребують спеціального правового захисту.

8. НЕМОЖЛИВІСТЬ ВЧИНЕННЯ АТ «ЗАПОРІЖГАЗ» ДІЙ, ЩО УЩЕМЛЮЮТЬ ІНТЕРЕСИ СПОЖИВАЧІВ, ЗА УМОВ ІСНУВАННЯ ЗНАЧНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ НА РИНКУ

- (99) Дії АТ «Запоріжгаз», що полягають:
- у встановленні вимог щодо повторного погодження проектної документації, які містять технічні умови приєднання до газорозподільної системи (об'єктів нового будівництва);
 - у встановленні вимог щодо повторного погодження проектної документації, які містять технічні умови на реконструкцію (технічне переоснащення існуючих об'єктів замовників),
- які не передбачені вимогами чинного законодавства, були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку Послуг та стали можливими через відсутність ефективного функціонування ринкового механізму із значною конкуренцією на ринку.
- (100) Наявність у суб'єкта господарювання монополю (домінуючого) становища на ринку не є протиправним, однак такий суб'єкт господарювання має усвідомлювати можливість певного обмеження своєї діяльності з точки зору дотримання законодавства про захист економічної конкуренції, визначати свою поведінку на основі пріоритету прав споживачів та у будь-якому разі не створювати умови, які породжують або можуть породжувати порушення їх прав та ущемлення інтересів.

- (101) Наявність у суб'єкта господарювання монопольного (домінуючого) становища на ринку не є протиправним, однак такий суб'єкт господарювання має усвідомлювати можливість певних обмежень у досягненні своєї кінцевої мети щодо отримання фінансової вигоди, і з точки зору дотримання законодавства про захист економічної конкуренції, визначати свою поведінку на основі пріоритету прав споживачів та у будь-якому разі не створювати умов, наслідками яких є порушення їх прав та ущемлення інтересів.
- (102) За відсутності конкуренції на ринку, споживачі не мають альтернативних джерел придбання зазначених Послуг, тому вимушені погоджуватись на умови АТ «Запоріжгаз», що було б неможливим за умов існування значної конкуренції на ринку, необхідною ознакою якої, відповідно до статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції», споживачі Послуг Оператора ГРМ, є саме можливість споживачів вибирати між кількома продавцями Послуг, а окремий суб'єкт господарювання не може визначати умови обороту товарів на ринку, і за наявності значної конкуренції, АТ «Запоріжгаз» істотно втратив би свою ринкову частку та, як наслідок, прибуток.

9. ВИСНОВКИ ВІДДІЛЕННЯ

- (103) Частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» визначено, що зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку є дії чи бездіяльність суб'єкта господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, що призвели або можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції, або ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку
- (104) Згідно з частиною третьою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку забороняється і тягне за собою відповідальність згідно з законом.
- (105) Зловживання монопольним (домінуючим) становищем за умовами пункту 2 статті 50 цього Закону визнається порушенням законодавства про захист економічної конкуренції.
- (106) Враховуючи те, що ринкове становище АТ «Запоріжгаз» у період січня 2023 - 31 липня 2025 року має ознаки монопольного (домінуючого) становища на ринку Послуг в територіальних межах (*інформація, доступ до якої обмежено*), де знаходиться газорозподільна система, що перебуває у власності, господарському віданні, користуванні чи експлуатації,
- дії АТ «Запоріжгаз» що полягають у встановленні вимог щодо повторного погодження проектної документації, якщо протягом року після погодження Оператором ГРМ проектної документації систему газопостачання об'єкта не було введено в експлуатацію, що не передбачено вимогами чинного законодавства, які містять **Технічні умови приєднання до газорозподільної системи (об'єктів нового будівництва)**;
 - дії АТ «Запоріжгаз», що полягають у встановленні вимог щодо повторного погодження проектної документації, якщо протягом року після погодження Оператором ГРМ проектної документації систему газопостачання об'єкта не було введено в експлуатацію, які містять **Технічні умови на реконструкцію (технічне переоснащення) об'єктів замовників**,

містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 2 статті 50 та частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку послуг з розподілу природного газу.

- (107) Станом на дату надання цих рекомендацій, вищезазначені дії АТ «Запоріжгаз», що містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, не припинені.
- (108) Відповідно до частини першої статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції» органи Антимонопольного комітету України мають право надавати рекомендації органам влади, органам місцевого самоврядування, органам адміністративно-господарського управління та контролю, суб'єктам господарювання, об'єднанням стосовно припинення дій, які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, усунення причин виникнення цих порушень і умов, що їм сприяють.

Враховуючи наведене, керуючись статтями 7, 12, 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтею 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», пунктами 3, 11 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23.02.2001 № 32-р, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 30.03.2001 за № 291/5482 із змінами та доповненнями, адміністративна колегія Південно-східного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України надає такі обов'язкові до розгляду

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

АКЦІОНЕРНОМУ ТОВАРИСТВУ «ОПЕРАТОР ГАЗОРОЗПОДІЛЬНОЇ СИСТЕМИ «ЗАПОРІЖГАЗ» (ідентифікаційний код юридичної особи (*інформація, доступ до якої обмежено*)) припинити дії, які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, усунути причини виникнення цього порушення і умови, що йому сприяють шляхом:

1. Виключення вимог щодо повторного погодження проектної документації, якщо протягом року після погодження Оператором ГРМ проектної документації систему газопостачання об'єкта не було введено в експлуатацію, які містять **технічні умови приєднання до газорозподільної системи (об'єктів нового будівництва)**.

2. Виключення вимог щодо повторного погодження проектної документації, якщо протягом року після погодження Оператором ГРМ проектної документації систему газопостачання об'єкта не було введено в експлуатацію, які містять **технічні умови на реконструкцію (технічне переоснащення існуючих об'єктів замовників)**.

Зазначаємо, що відповідно до частини другої статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції» рекомендації органів Антимонопольного комітету України підлягають обов'язковому розгляду органами чи особами, яким вони надані.

Відповідно до частини третьої статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції» за умови виконання положень цих рекомендацій у разі, якщо порушення не призвело до суттєвого обмеження чи спотворення конкуренції, не завдало значних збитків окремим особам чи суспільству та вжито відповідних заходів для усунення наслідків порушення, Південно-східне міжобласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України не розпочинатиме провадження у справі про порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

Про результати розгляду рекомендацій необхідно повідомити Південно-східне міжобласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України **упродовж 30 днів** з дня їх отримання з наданням документів, підтверджуючих виконання рекомендацій.

Голова адміністративної колегії

підпис

Лариса ГРЕЧАНА

№	Ресстраційний номер технічних умов	Дата технічних умов	Замовник	Адреса об'єкту	Функціональне призначення	Тип приєднання	Розміщення в технічних умовах
2023 рік Технічні умови приєднання до газорозподільної системи (об'єктів нового будівництва)							
<i>(Інформація, доступ до якої обмежено)</i>							
2024 рік Технічні умови приєднання до газорозподільної системи (об'єктів нового будівництва)							
<i>(Інформація, доступ до якої обмежено)</i>							
2024 рік							
Технічні умови приєднання до газорозподільної системи (об'єктів реконструкції / технічного переоснащення)							
<i>(Інформація, доступ до якої обмежено)</i>							
Січень – березень 2025 року							
Технічні умови приєднання до газорозподільної системи (об'єктів нового будівництва)							
<i>(Інформація, доступ до якої обмежено)</i>							
Січень – березень 2025 року							
Технічні умови приєднання до газорозподільної системи (об'єктів реконструкції / технічного переоснащення)							
<i>(Інформація, доступ до якої обмежено)</i>							

Головний спеціаліст Відділу досліджень
і розслідувань в Запорізькій області

підпис

Катерина ЧЕЧЕЛЬ

Начальник Відділу досліджень
і розслідувань в Запорізькій області

підпис

Ніна БАЛЮРА